

DR. HÁGER TAMÁS¹

Szakmai – a bírósági igazgatásra is kiható – szemléletváltás a másodfokú büntetőeljárásban

1. Bevezetés

A magyar büntető eljárásjog immár több mint négy éve fontos mérföldkőhöz érkezett. Az Országgyűlés 2017. június 13-án fogadta el a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényt (továbbiakban Be.), mely a 867. § szerint 2018. július 1-jén lépett hatályba. A Be. az eltelt időre tekintettel már nem tekinthető új szabályrendszernek, de olyan kardinális változásokat hozott, melyek gyakorlata a Kúria egységesítő és iránymutató tevékenysége ellenére még nem teljesen kialakult. Mindez érthető is, hiszen a magyar perjogba a jogalkotó számos olyan elemet épített be, mely nem a kontinentális jogrendszerben honos, hanem az angolszász jogi kultúrában alakult ki. Gondolhatunk e körben a bizonyítás szabályainak megváltozására,² az egyezsége,³ a bűnösség beismerésének elfogadására,⁴ a terhelt részéről a tárgyaláson való részvétel jogáról lemondásra,⁵ vagy akár a korlátozott fellebbezésre és ennek következményeként a korlátozott felülbírálatra.⁶ Az eljárás pilléreinek módosulása kihat szakmai és egyben bírósági igazgatási kérdésekre is, melyek szemléletváltást indokolnak. Egyrészt a perbíró gyakorlatában, másfelől az eljárást gyorsító és egyszerűsítő rendelkezéseknek igazgatási-vezetési aspektusai is vannak.⁷ E kettős kérdéskört próbálom – a hangsúlyt íté-

kező bíróként elsődlegesen a teljesség igénye nélkül az eljárás lényegesebb szakmai kérdéseire helyezve – vázolni tanulmányomban annak rögzítésével, hogy nagyon fontos az időszerű eljárás, de a „gyorsaság ol-tárán” az igazság sohasem veszhet el.⁸

2. A büntetőeljárás és a jogorvoslat

A szemléletváltást igénylő egyes jogintézmények vizsgálata előtt indokolt feltenni a kérdést, hogy mit is jelent a büntetőeljárás. Amint már Cicero kifejtette, a törvények arra ügyelnek, azt akarják, hogy a polgárok kapcsolatai sértetlenek legyenek, és komoly hátránnyal, így száműzetéssel, börtönnel, bírsággal sújt-sák azokat, akik a törvényeket megbontják.⁹

A kortárs büntetőjogi irodalomból kiemelendő egyrészt Erdei Árpád álláspontja, melyben a büntetőeljárást a büntetőjogi felelősség eldöntésére irányuló, jogilag szabályozott folyamatként írja le.¹⁰ A fogalom lényegének megjelölése rámutat az eljárás folyamatjellegére, céljára. A büntetőjogi felelősség megállapításához a részletesen szabályozott büntetőeljáráson keresztül visz az út. Büntetőeljárás nélkül nincs bírósági ítélet, azaz nem kerülhet sor a büntetőjogi felelősségről szóló bírói döntésre. Az igazság megállapítását a jog a bíróságra bízta, és csak a bíróságot ismeri el az igazság megállapítására kom-

¹ Tanácselnök, Debreceni Ítéletábrá, PhD.

² Be. XXVIII. Fejezet.

³ Be. LXV. Fejezet.

⁴ Be. 504. §.

⁵ Be. 430. § (1) bekezdés.

⁶ Be. 583. § (3) bekezdés, 590. § (3) bekezdés.

⁷ SZABÓ Judit – HORNYÁK Szabolcs: Az új büntetőeljárás kódex hatása a bírósági igazgatásra, *Bírósági Szemle*, 2020/1, 28.

⁸ SENECA, Lucius Annaeus: *Tragoedia, Troades* (PEIPER, Rudolf – RICHTER, Gustav), Teubner, Leipzig, 1921.

⁹ CICERO: *de Officiis* III.5.

¹⁰ ERDEI ÁRPÁD: *Tanok és tévtanok a büntető eljárásjog tudományában*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011, 24.

petensnek. Amint Erdei felidézi, ezt nevezi Király Tibor a bíróság igazságmonopóliumának.¹¹ A büntetőjogi felelősségről való döntés a büntetőeljárásban realizálódik. Tremmel Flórián a büntetőeljárás strukturális megközelítéséből tekintve az állami szervek közhatalmi tevékenysége igen fontos részének tekinti, utalva rá, hogy az igazságszolgáltatás a bíróság feladata, de büntetőeljárás cselekményt más szervek, így az ügyészség és nyomozó hatóságok is folytatnak.¹² A pécsi büntetéseljárás-jogi iskola képviselői szemléletesen fejtik ki, hogy a büntetőeljárás alapvetően a perbeli főszemélyek eljárás-cselekményeiből és eközben a köztük kialakuló, bonyolult, gyorsan változó eljárási jogviszonyokból áll és e procedúra eljárási cselekmények láncolata és eljárási jogviszonyok szövedéke.¹³ Farkas Ákos és Róth Erika azt világítja meg, hogy a történeti fejlődés változásai ellenére a büntetőeljárás alapvető feladata és célja nem más, mint a bűncselekmények felderítése és a büntetőjogi felelősség kérdéséről való döntés.¹⁴ Bárd Károly általánosságban, eltekintve a kontinentális és az angolszász per közötti eltérésektől, a büntetőeljárás lényegét egy múltbeli történés megállapításában, rekonstruálásában jelöli meg.¹⁵

Az angolszász jogi kultúra képviselője, Jonathan Herring a büntetőjog fő céljának a társadalmat ért kriminális sérelmek csökkentését látja.¹⁶ Az alaki jog pedig nyilvánvalóan az eljárási kereteket és rendet biztosítja az anyagi jog érvényesítéséhez, azaz az elkövető felelősségre vonásához. A büntetőeljárás a modern korban az állam által érvényesített igény fontos eszköze, melyhez szervesen kapcsolódnak a tisztán szakmai kérdések mellett vezetési-szervezési-igazgatási feladatok.

A büntetőeljárás egyik fontos része a tanulmányban elsődlegesen vizsgált másodfokú eljárás. Utalni kell ezért arra, hogy a másodfokú eljárás kapuja maga a jogorvoslat, mert a fellebbezési eljárás – mint a büntetőeljárás fakultatív szakasza – kizárólag a jogosultak (joghatályos) nyilatkozata folytán nyílt meg, ezért indokolt a nagyon fontos jogintézmény elméleti hátterének rövid megvilágítása.

A büntető jogorvoslat – akár rendes, akár rendkívüli – a büntetőeljárás egyik központi jelentőségű jogintézménye, alkotmányos alapjog,¹⁷ mely a Be. tételes rendelkezéseiben is megjelenik. A jogorvoslatok az eljárás egyes szakaszaiban más és más elnevezést kapnak, a nyomozás során panaszként, felülbírálatként, a perben pedig fellebbezésként je-

lennek meg. Cséka Ervin szerint a jogorvoslat módot ad a már bekövetkezett eljárási tévedések, a helytelen, törvénysértő határozatok orvoslására annak érdekében, hogy a hibás döntés jogkövetkezmenyei lehetőleg ne álljanak be, illetve minél előbb megszűnjenek.¹⁸ Király Tibor a jogorvoslat lényegét a hatóság határozataiban vagy intézkedéseiben előforduló ténybeli vagy jogi tévedések, törvénysértések kijavításának indítványozásában mint jogi eszközben fogalmazta meg.¹⁹ Nagy Lajos szerint a jogorvoslat a törvény által feljogosított fél indítványa avégett, hogy egy szervezetileg magasabb fokú bíróság – az ügy újabb megvizsgálása alapján az eljárás egy további szakaszának lefolytatásával – a megtámadott határozatban lévő ténybeli vagy jogi tévedést javítsa ki, és a tévedés összes következményét szüntesse meg.²⁰ E körben kell utalni rá, hogy a jogorvoslat szabad gyakorlásának egyik fő garanciája a vádlott javát szolgáló súlyosítási tilalom, mert az érvényesül a rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásokban is, függetlenül attól, hogy ki gyakorolta a jogorvoslat jogát.²¹ A vádlott a súlyosítási tilalom nélkül pszichológiai kényszerhelyzetbe kerülne, mely akadályozná a fellebbezési jog szabad gyakorlását.²² Szükséges kiemelni, hogy a jogorvoslat jogának gyakorlása korántsem jelenti azt, hogy valóban törvénysértés történt, a fellebbezési eljárást ugyanis a jogorvoslat akkor is megnyitja, ha a vélelmezett sérelem később valótlannak, a támadott határozat törvényesnek bizonyul.

3. Új megközelítési lehetőségek a másodfokú büntetőperben

A Be. a másodfokú eljárásban is alapvető változásokat hozott. A leglényegesebb módosításokat a korlátozott fellebbezés és ezzel összefüggésben a korlátozott felülbírálat bevezetése, valamint a megalapozottság orvoslása körében a ténybeli nagyreformáció bővítése és a hatályon kívül helyezés lehetőségeinek igen jelentős szűkítése jelenti. Ezek elsősorban szakmai kérdések, de kihatnak bírósági igazgatási feladatokra is.

Részben az elsőfokú eljárás reformja, különösen a tárgyaláson kívüli elbírálások növekedése, az egyezség, a bűnösség beismerésének elfogadása és

¹¹ Erdei i. m. 51.

¹² TREMMEL Flórián: *Magyar büntetőeljárás*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2001, 31.

¹³ HERKE Csongor – FENYVESI Csaba – TREMMEL Flórián: *A büntető eljárás-jog elmélete*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2012, 35.

¹⁴ FARKAS Ákos – RÓTH Erika: *A büntetőeljárás*, Complex Kiadó, Budapest, 2012, 24–25.

¹⁵ Bárd Károly: *Fairness in Criminal Proceedings*, Hungarian Official Journal Publisher, Budapest, 2008, 49–50.

¹⁶ HERRING, Jonathan: *Criminal law. The basics*, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York, 2010, 10–11.

¹⁷ Alaptörvény, Szabadság és felelősség rész XXVIII. cikk (7) bekezdés.

¹⁸ CSÉKA Ervin: *A büntető jogorvoslatok aseptanai*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1985, 31.

¹⁹ KIRÁLY Tibor: *Büntetőeljárás Jogi 3. átdolgozott kiadás*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 468.

²⁰ NAGY Lajos: *Fellebbezés a büntetőperben*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1960, 90.

²¹ HERKE Csongor: *Súlyosítási tilalom a büntetőeljárásban*, PTE ÁJK, Pécs, 2010, 2.

²² KRESTCHMANN, Hans-Jochen: *Das Verbot der reformatio in peius im Jugendstrafrecht*, Saarbrücken, 1968, 54.

ítélethozatal az előkészítő ülésen, a vád és védelem „ítéleti alkuja” a másodfokú eljárásban napjainkra a peres ügyek számának csökkenését eredményezte, melyet az ítéletábrán közvetlenül tapasztalok annak megjegyzésével, hogy az ügyek egyre bonyolultabbak és az időszerű és megfelelő szintű ítélezéshez az ügyszámcsökkenés ellenére változatlanul nagy intenzitású munkaráfordítás szükséges. Mindez kihat igazgatási kérdésekre is, hiszen az ügyek számának és a bizonyítások terjedelmének csökkenése költségkihatással van és meghatároz egyes költségtervezési feladatokat is. A bűnösség beismerésének elfogadása és az előkészítő ülésen az ítélethozatal²³ lehetővé teszi az olykor időigényes és jelentős költséggel járó bizonyítási eljárás lefolytatásának mellőzését a perben, mely értelemszerűen közvetlen hatással van a bíróság részéről felhasználható költségekre.

A másodfokú eljárás nagyon fontos részének tartom a *fellebbezés előkészítését*, mely alapvetően határozhatja meg az ügy időszerű, szakmailag megalapozott, törvényes eldöntését.

A másodfokú tanács elnöke az ügy kiosztását (szignálást) követően az iratokat megvizsgálja és több irányban jogosult, egyben kötelezett az intézkedésre.²⁴

Lényeges eljárási cselekmény a hiányok pótlása iránti intézkedés a Be. 596. § (1) bekezdés a) pontjának felhatalmazása alapján. Gyakran előfordul, hogy az iratok felterjesztésére hiányosan kerül sor, különösen, ha résziratot terjesztenek fel. Ebben az esetben az elsőfokú bíróságot hiánypótlásra kell felhívni, de szükséges lehet felvilágosítás kérésére is. Külön kiemelendőnek tartom, hogy elektronikus ügyirat esetén is az elsőfokú bíróság feladata minden, a fellebbezés elbírálásához szükséges irat papíralapú felterjesztése. Nem a másodfokú (fellebbezési) bíróság kötelezettsége ugyanis a lajstromból a hiányzó iratok kikeresése és papíralapú adathordozón való megjelenítése a részirathoz.²⁵ Súlyosabb hiányosságok már igazgatási területre vezetnek át, mert indokolt lehet tanácselnöki feljegyzés készítése. Napjainkra már biztosított az elektronikus úton történő feljegyzéskészítés, mely álláspontom szerint megkönnyíti és hatékonyabbá teszi a tanácselnök igazgatási feladatainak ellátását, egyben segíti a kollégiumvezetők és az elsőfokú bírák munkáját is és fontos támpontot ad a bíró szakmai vizsgálatához is.

A fellebbezés elintézésének további fontos része a másodfokú bíróság területén működő ügyészség indítványának a vádlott és a védő részére történő kézbesítése.²⁶ A törvény előírása kötelező, ezért nem

kétséges, hogy az ügydöntő és a nem ügydöntő határozatok elleni fellebbezések folytán indult másodfokú eljárásban egyaránt mellőzhetetlen az ügyészségi indítvány kézbesítése, mely biztosítja a tisztességes eljárást, egyben a fegyverek egyenlőségének elvét. Ismert olyan gyakorlat, hogy a nem ügydöntő végzés elleni fellebbezés Be. 598. § (1) bekezdés g) pontja szerinti tanácsulésen elbírálása esetén a másodfokú bíróság csak a határozatával együtt kézbesíti a főügyészségi indítványt. E gyakorlattal nem értek egyet, mert ilyen esetben a döntés előtt a védelem nem gyakorolhatja észrevételi jogát és nem reagálhat az ügyészségi álláspontra. A helyes eljárás szerintem az, különösen az alapvető jogokat korlátozó kényszerintézkedéseknél, illetve az ügyészségi indítvány indokainak nívuma esetén, ha a másodfokú bíróság a döntését megelőzően kézbesíti az indítványt, észszerű határidőt biztosítva a védelemnek az észrevételre. A 2021. január 1-jei módosítást követően ugyan a Be. 598. § (4) bekezdése már csak az *ítélet* elleni fellebbezés elbírálása során tartott tanácsulésnél biztosít észrevételi határidőt, de a Be. 39. § (1) bekezdés g) pontjában és a 42. § (1) bekezdésében írtak szerint a terheltet és a védőt a törvény statikus (általános) szabályai szerint is megilleti az észrevétel tételének joga, melyet, akár konkrét határidő megjelölése nélkül az érintetteket jelentős módon érintő nem peres ügyekben is biztosítani kell. A Debreceni Ítéletábrá tanácsai ezt a gyakorlatot folytatják s mindez nem okoz jelentősebb pertartam-növekedést,²⁷ de változatlanul biztosítja a védelem alapvető jogait. Más a helyzet, ha például az ügyész a kényszerintézkedés megszüntetésére tesz indítványt, vagy a bíróság álláspontja szerint a kényszerintézkedés megszüntetése válik szükségessé, ezen esetben az indítvány előzetes kézbesítésétől el lehet tekinteni, ugyanis a vádlott joga nem sérül, következik ez a részére nyújtott kedvezmény (favor defensionis) elvéből is.

A fellebbezés elintézésének előkészítése során az egyik legfontosabb kérdés: az eljárási forma meghatározása. A tanács elnöke a Be. 596. § (2) bekezdése szerint a fellebbezés elbírálására tanácsulést, nyilvános ülést vagy tárgyalást tűz ki. Az eljárási forma megválasztásához elengedhetetlen az ügyirat megfelelő ismerete, akár konzultáció a tanács tagjaival, sőt a Be. 596. § (3) bekezdése értelmében a tanács döntési jogkörébe tartozik a bizonyítás elrendelése, mely szükségszerűen vonja maga után a tárgyalás kitűzését. A tanácskozások megszervezése, az ügyviteli feladatok megfelelő szintű ellátása, a tanács munkájának koordinálása egyértelműen igazgatási feladatokat is jelentenek, melyek különösen hangsúlyosak voltak a járványügyi veszélyhelyzeti szabályok idején, hiszen a közvetlen, személyes kapcsola-

²³ Lásd a Be. 504. § rendelkezéseit.

²⁴ Be. 596. § (1) bekezdés a)–f) pont.

²⁵ Lásd: a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII. 23.) OBH utasítás (Beisz.) 100. § (1) bekezdés, (2a) bekezdés, mely rendelkezések szerint a főszabály a papíralapú irat- és részirat-felterjesztés azzal, hogy az elektronikus ügyiratnál emellett az elektronikus kapcsolattartás útján érkezett iratokat, valamint a nem ilyen formában érkezett iratok másolatát a kezelő iroda a BIR-O útján továbbítja a fellebbviteli bírósághoz.

²⁶ Be. 596. § (1) bekezdés c) pont.

²⁷ Ez igazgatási kérdés is, mert a pertartamra hat, de nem jelentősen. A nem peres ügyek egy-másfél hónapon belül az indítvány előzetes kézbesítése és az észrevétel jogának biztosítása mellett is rendszerint befejezhető. Ilyen időtartam pedig még nem peres ügyben is időszerű elintéztést jelent.

tok visszaszorultak és egyre nagyobb lett az elektronikus kapcsolattartás jelentősége.

Az ítélet elleni fellebbezések elbírálása a Be. 598. § (2) bekezdése által viszonylag széles körben lehetséges. Ugyanakkor a vádlott terhére a bűnösség és minősítés tekintetében bejelentett fellebbezésnél a tanácsülésen való elintézés kizárt, ilyen irányú terhes perorvoslatnál csak a szankciós támadás nyitja meg ezen elbírálási formát. A vádlott javára a bűnösség megállapítását vagy a minősítést sérelmező fellebbezés a már jelzettek szerint nem akadályozza a tanácsülésen való döntésnek, ennek azonban egyik fontos feltétele, hogy az ügyészség, a vádlott, a védő és a fellebbező a törvényben írt határidőben ne indítványozza a nyilvános ülés vagy a tárgyalás kitűzését.²⁸

Már a tanácsülési forma megválasztása érdemi előkészítő tevékenységet igényel, de különösen igaz ez a nyilvános ülés és a tárgyalás kitűzésére, s utóbbi esetben bizonyítás elrendelések főként, mert ez már a tanács döntését igényli.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, s ez következik a törvény tartalmából is, hogy leggyakrabban a korlátozott fellebbezés, különösen a büntetés kiszabást támadó szankciós vagy más elnevezéssel mértékes jogorvoslat esetén kerül sor a tanácsülési elbírálásra. A tényállás, a bűnösség vagy érdemi részben a minősítés támadásakor a jogosultak általában indítványt tesznek a nyilvános ülésen vagy tárgyaláson való elbírálásra, mely törvényi kötelezettséget teremt a személyes vagy napjainkban már egyre gyakoribbá váló telekommunikációs eszköz útján való jelenlét biztosítására.

A másodfokú eljárás egyik nagyon fontos új szabálya a büntetőjogi főkérdésre is kiható korlátozott fellebbezés, melynek következménye: a korlátozott felülbírálat. E perorvoslati forma és ahhoz kapcsolódóan a fellebbezési eljárás vitathatatlanul kiható szakmai és egyben igazgatási kérdésekre is.

A korlátozott fellebbezés szabályai szerint – eltérően a magyar büntető eljárásjog korábbi fejlődési irányától – fellebbezésnek van kizárólag helye a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés neme és mértéke vagy tartama, az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező rendelkezése, a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt, illetve a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezése, továbbá a felmentő ítélet indokolásának az 566. § (4) bekezdése, valamint a megszüntető határozat 567. § (5) bekezdés szerinti tartalma (felmentési és megszüntetési okok) ellen is.²⁹ A Be. ezzel a büntetés kiszabás támadásával kapcsolatban megteremtette büntetőjogi fő kérdésben is a korlátozott fellebbezést. Ez jelentős változás a korábbi szabályozáshoz képest, melyben kizárólag a büntetés kiszabás sérelmezésekor sem volt mellőz-

hető a teljes revízió. A korlátozott fellebbezés leggyakoribb formája tapasztalataim szerint a szankciós jogorvoslat.

A korlátozott felülbírálat egyik központi eleme, hogy a Be. 591. (2) bekezdés a) és b) pontja értelmében a másodfokú bíróság nem vizsgálja az elsőfokú bíróság ítéletének megalapozottságát és a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, egyrészt ha a fellebbezést az 583. § (3) bekezdése alapján jelentették be, másfelől az 590. § (5) bekezdése esetén az ítéletnek a fellebbezéssel nem érintett bűncselekményre vonatkozó rendelkezése, illetve része tekintetében.³⁰ Az általános szabályokhoz képest a tényálláshoz kötöttség a perjogi helyzetben teljes, kivétel nincs, a tényállás³¹ revíziójára és megváltoztatására a törvény nem ad lehetőséget, még akkor sem, ha jól felismerhető (nyilvánvaló név- vagy számelírást kivéve, mely korrigálható az alakuló gyakorlat szerint) tényhibával találkozunk a másodfokú bíróság.

A megalapozottság-megalapozatlanság jogintézménye a másodfokú eljárás egyik központi jogintézménye, s mint láthatjuk, érdemi hatással van a korlátozott felülbírálatra is. Szükségesnek látom ezért a téma vizsgálata során röviden vázolni a perjogi tényállástan e fő, a jogtudományban egyébként indokolatlanul „elhanyagolt” részének elméleti hátterét.

A bírói ténymegállapításnak megalapozottnak kell lennie. A tényállás helyessége, pontossága, megalapozottsága nemcsak a törvények vagy az ítélkezési gyakorlat által megkívánt követelmény, hanem a tisztességes eljárás egyik garanciája is, a büntetőeljárás során ugyanis mindenkinek joga van a pontos tényállás megállapításához.³²

A megalapozottságot a törvény pozitív formában nem határozza meg. Arra elsősorban a megalapozatlansági okok nemlétéből lehet következtetni.

Megjegyzem, hogy a megalapozottsághoz szorosan kötődő megalapozatlanság a magyar büntetőper fejlődésének viszonylag fiatal jogintézménye, mely a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycíkkel (Bp.) módosító 1949. évi XI. törvény rendelkezéseiben jelent meg,³³ s azt követően a tényhibák okai és elhárításuk módja változatlanul a másodfokú eljárás szabályainak fontos részei.

Móra Mihály szerint a büntető jogszabály helyes alkalmazásának alapfeltétele, hogy a bíróság a tényállást úgy állapítsa meg, ahogy az a valóságban megtörtént, másként fogalmazva a bíróság ténymegállap-

³⁰ BELEGI József: A másodfokú bírósági eljárás általános szabályai – LXXXII. Fejezet. In: BELEGI József (szerk.): *Büntető Eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára.* Harmadik Kiadás II., HVG-ORAC, Budapest, 1188–1189.

³¹ Mindez a Be. 561. § (3) bekezdés c) pontjában szabályozott ún. történeti tényállást jelenti, a vádlott korábbi büntetéseire, azok végrehajtására vonatkozó, a Be. 561. § (3) bekezdés b) pontjában írt és rendszerint bizonyítást nem, csak megállapítást igénylő adatok korlátozás nélkül módosíthatók (Kúria Bfv.I.611/2019/10.).

³² EDMOND, Gery – ROBERTS, Andrew: Procedural Fairness, the Criminal Trial and Forensic Science and Medicine, *Sydney Law Review*, 2011/33, 360–394.

³³ 1949. évi XI. törvény 67. § (1) (2) bekezdés a)–b) pont.

²⁸ E határidő a Be. 598. § (4), (5) bekezdése szerint nyolc nap.

²⁹ Be. 583. § (3) bekezdés a) {c} pont.

pítása a valóságot tükrözze.³⁴ Hasonló alapokon nyugszik Nagy Lajos értelmezése: azaz a megalapozottság azt jelenti, hogy a bírósági határozatokban foglalt ténymegállapítások a konkrét esetben a releváns tényeket illetően a valóságban lefolyt eseményekkel tökéletesen megegyezzenek, teljesek legyenek, és a bíróság a törvényben megjelölt módon fejtsse ki mindazokat az indokokat, amelyek a határozat meghozatala során a meggyőződését kialakították.³⁵ Miként Cséka is kifejti, a „megalapozottság megjelölést” a tételes jogszabályok ritkán használják. Szerinte a megalapozottság „a büntetőeljárásban végbemenő jogalkalmazási folyamatban a releváns tények minden oldalú, maradéktalan és hitelt érdemlő feltárását és megállapítását jelenti”.³⁶ Király Tibor a megalapozatlanság oldaláról közelítve megalapozottnak tartja az ítéletet, illetve az ítélet rendelkezéseit, ha megfelelő bizonyítékokkal van megalapozva, illetőleg megalapozatlansági hibában nem szenved.³⁷

Álláspontom szerint – figyelembe véve a hazai jogirodalom tényállástannal külön foglalkozó képviselőinek érveit is – a megalapozottság meghatározó fogalmi elemei: a valóságnak megfelelő tényállás megállapítása, a bizonyítás és a tényállás-megállapítási folyamat törvényessége, a vád ténybeli keretei között a büntetőjogilag releváns tények teljes körű feltárása és rögzítése, és ebből eredően a megalapozatlansági ok hiánya.³⁸

A megalapozottságtól eltérően a törvény a megalapozatlansági okokat részletesen szabályozza. A megalapozatlanság lehet teljes és részbeni. Teljes az ítélet megalapozatlansága a Be. 592. § (1) bekezdés a) pontja szerint, ha az elsőfokú bíróság nem állapított meg tényállást, vagy a b) pont értelmében, ha a tényállás teljes egészében felderítetlen. A tényállás teljes hiánya igen ritka, arra rendszerint felmentő ítéletnél kerülhet sor, vagy többcselekményes ügyben, ha egy vádponttól a bíróság „hallgat”. A teljes felderítetlenség is viszonylag kevés esetben fordul elő, mert a bíróság a lényeges tények legalább egy részére az ügyekben lefolytatja a bizonyítást. A teljes megalapozatlanság következménye a Be. 610. §-a értelmében kasszáció (megsemmisítés), az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítása.

Az ítélet hatálytalanításának következménye, hogy az elsőfokú ítéletet *ex tunc* nem létezőnek kell tekinteni. A tényállástani kérdésekkel nagy mélységben foglalkozó Nagy Lajos gondolatai mentén ma is

érvényesen leszögezhető, hogy fellebbezési rendszerünk nem az ún. „tisza” kasszáció elvét követi, hanem a hatálytalanítás egyben alkalom, lehetőség az alsóbb fokú bíróságok irányítására, tájékoztatására, másként fogalmazva az iránymutatásra.³⁹

A részbeni megalapozatlanságot a Be. 592. § (2) bekezdés a)–d) pontja szabályozza, megtartva a XX. századi jogfejlődés során kialakult klasszikus négyes okcsoportot, melynek részei: a tényállás hiányos megállapítása, a részbeni felderítetlenség, az iratellenesség, valamint a megállapított tényekből további tényre helytelen következtetés.

A felderítetlenség egyrészt bizonyítási hiányoságból ered, ami azt jelenti, hogy a bíróság nem vizsgál meg olyan létező, rendelkezésre álló bizonyítékot, mely meghatározó a büntetőjogi főkérdésekben. Másfelől részbeni felderítetlenséghez vezetnek egyes bizonyítási eszközökkel kapcsolatos eljárási szabálysértések is, miáltal a bizonyíték felhasználása perjogi akadályba ütközik, vagy éppen a felhasználás téves hiánya jelenti a tényhibát. Hiányos a tényállás, ha a bíróság a megvizsgált és értékelt bizonyíték ellenére releváns tény nem foglal ítéletébe. Iratellenességről van szó, ha a bíróság a vizsgált bűnügyi iratok (a bizonyítékokat tartalmazó jegyzőkönyvek, más okiratok) tartalmától eltérően állapítja meg a tényeket, vagy nem létező adatokra alapítja ítéletét. A helytelen ténybeli következtetés rendszerint gondolati folyamat, logikai hiba, amikor vagy a kiinduló tétel téves, vagy az abból vont következtetés által kerül sor a szillogizmus szabályainak megsértésével egyes tények megállapítására.

A részbeni megalapozatlanságot a Be. fellebbezési rendszerében a másodfokú bíróságnak ki kell küszöbölnie, ez nemcsak perjogi lehetősége, hanem egyben kötelezettsége is. A Be. ezen előírása valódi szemléltváltást igényel, mert a korábbi gyakorlattól eltérően akár igen nagy hatókörű, de teljesnek nem mondható, azaz csak részbeni megalapozatlanság esetén, a másodfokú bíróságnak akár hosszas és széles körű bizonyítás felvételével – ki nem zárhatóan az elsőfokú bizonyítás majd teljes megismétlésével – a megalapozatlanságot orvosolnia szükséges. Nem választhat tehát a súlyos ténybeli hibák közvetett (kasszációs) és közvetlen (a másodfokú eljárásban elvégzett) elhárítása között, hanem a törvény az utóbbi perjogi megoldást írja elő kötelező módon. Már most érzékelhető a változás, de még talán évek gyakorlata szükséges ahhoz, hogy a másodfokú bíróság bírúinak szemlélete érdemben alakuljon és a jogalkotási célnak megfelelően törekedjen a hatályon kívül helyezések elkerülésére. E szemlélet kialakítását segíti egyértelműen a másodfokú és a harmadfokú bíróság üggyöntő határozatot hatályon kí-

³⁴ MÓRA Mihály – KOC SIS Mihály: *A magyar büntetőeljárás jog*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1961, 100–101.

³⁵ NAGY Lajos: *Fellebbezés a büntetőperben*, Budapest, 1960, 204–205.

³⁶ CSÉKA Ervin: *A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1968. 301.

³⁷ KIRÁLY [2003] i. m. 481.

³⁸ HÁGER Tamás: *A tényállás megalapozottsága a büntetőperben*, doktori (PhD) értekezés, Debrecen, 2018, 149–150. https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/252566/Hager_Tamas_disszertacio.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2021. március 26.).

³⁹ Lásd NAGY Lajos: *Ítélet a büntetőperben*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1974, 258–259.

vül helyezõ végzése elleni fellebbezés bevezetése és e jogorvoslat elbírálására alkotott új eljárás.⁴⁰

A megalapozottság vizsgálata során megjegyzendõ végül, hogy az ítélet eljárásjogi szempontból ugyan lehet megalapozott valóságtól eltérõ tények megállapításakor is, ilyen esetben azonban a bírói döntés nem tekinthetõ igaznak és igazságosnak sem. Reményeim szerint mindez csak rendkívül ritka esetben fordulhat elõ. Szemléletesen emelte ki a kérdéskörben Király, hogy a büntetõítélet akkor igaz, ha a valóságot fejezi ki.⁴¹

A megalapozottság meghatározó jelentőségû a másodfokú eljárásban, központi szakmai kérdés, de úgy gondolom, hogy számos igazgatási vonzata is van. A megalapozott ítélet egyszerűbb formában, kisebb munkaráfordítással, hatékonyabb költség-vonzattal és elsõsorban gyorsabban bírálható felül. Ez részben költségvetési, másrészt humán erõforrás, azaz tanácsszervezési, ügyelosztási kérdés. A kasszációhoz nem vezetõ, tehát részben, de akár igen nagy terjedelemben megalapozatlan elsõfokú ítélet sokszor jelentõs bizonyítást igénylõ felülbírálatára azonban jóval munkaidõ-igényesebb és elsõsorban a szakértõi bizonyítás folytán jelentõs költséggel jár. E tényezõk folyamatos vizsgálata elsõsorban a szakmai, de részben az igazgatási vezetés feladata, mert az ügyelosztás, a helyettesítések szervezése, a költség-tényezõk ellenõrzése alapvetõen igazgatási vezetõi kompetenciába tartoznak. A Be. a ténybeli nagyreformáció kiterjesztésével, azaz a másodfokú bíróság ténybeli revíziós jogkörének jelentõs szélesítésével, a hatályon kívül helyezés lehetőségének szûkítésével jóval hangsúlyosabb ténybírósi feladattal ruházta fel a másodfokú bíróságot, melynek a részbeni megalapozatlanságot ki kell küszöbölnie. Ez azonban számos igazgatási feladatra is kihatással van és növekvõ költségeket jelenthet a fellebbezési bíróságnál. A jogalkotó célja egyértelmû: a hatályon kívül helyezések számának csökkentése, de úgy gondolom, hogy nem a másodfokú bíróság feladata az elsõbírósági munka nagy részének átvétele a hibák orvoslása által. Fontos ezért, hogy az elsõfokú bíróság a lehetőségekhez képest maradéktalanul eleget tegyen a bizonyítási és tényfelderítési kötelezettségének, függetlenül attól, hogy a másodfokú eljárásban orvosolhatók a hiányosságok. Ebben pedig je-

lentõs szerephez juthat a hatékony elsõbírósági szakmai és igazgatási vezetõi ellenõrzés, mint ahogy a másodfokú bíróság részérõl a tanácselnõki feljegyzés rendszerének megfelelõ mûködése.

Visszatérve a korlátozott felülbírálatra, mint a Be. egyik fontos jogorvoslati újítására, ha a fellebbezést kizárólag a Be. 583. § (3) bekezdése alapján jelentették be, a másodfokú bíróság a Be. 590. § (3) bekezdése alapján az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezését, illetve részét bírálja felül. E törvényi rendelkezésbõl az tűnik ki, hogy a revízió csak a fellebbezéssel támadott rendelkezést, ítélet-részt vizsgálja, ami az elemzett esetben a büntetés-kiszabás, joghátrány alkalmazása.

A Be. 590. § (5) bekezdése azonban a korlátozott fellebbezésnél is elõírja: az elsõfokú bírósági eljárás szabályosságának felülbírálatát, azaz annak kontrollját, hogy nem történt-e olyan eljárási szabálysértés, mely a 607. § (1) bekezdése és a 608. § (1) bekezdése, illetve a 609. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezést eredményez; a bûnösség megállapítására vonatkozó rendelkezés revízióját, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni, a bûncselekmény minõsítésére vonatkozó rendelkezés felülbírálatát.⁴² Emellett a Be. 590. § (3) bekezdése és az 590. § (5) bekezdés d) pontja alapján kerül sor a fellebbezéssel támadott szankció revíziójára, az 590. § (7) bekezdésének megfelelõen továbbá a másodfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képezõ kérdésekben, valamint a szülõi felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekrõl is.

A súlyosabb relatív perjogi hibák esetén a törvény korlátozott felülbírálatnál a 2022. évi CXXXIV. törvény 192. § (1) bekezdésében írt módosítást követõen 2022. március 1-jétõl van eljárásjogi lehetőség. Ezt azonban a másodfokú bíróság csak akkor vizsgálhatja, ha az ítélet megalapozatlansága nélkül megállapítható az abszolútnak nem tekinthetõ, de az ítéletre lényegesen kiható eljárási szabálysértés [Be. 590. § (5a) bekezdés].

Szintén fontos változtatás 2022. március 1. napjától, hogyha a fellebbezést az 583. § (3) bekezdés b) pontja alapján (az ítéletnek az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képezõ rendelkezését, a szülõi felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt, illetve a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezést sérelmezõ perorvoslatot) jelentették be, a másodfokú bíróság a büntetés kiszabására vagy

⁴⁰ Lásd Be. Tizenhetedik Rész. A még viszonylag új jogintézmény kapcsán megjegyzem, hogy a Be. Tizenhetedik Részében szabályozott eljárásban a jogorvoslat tárgya a másodfokú (vagy harmadfokú) bíróság hatályon kívül helyezõ végzése, és a fellebbviteli bíróság ahhoz vezetõ eljárása. Az eljárás célja pedig annak vizsgálata, hogy a megtámadott végzés törvénytörõ-e. A hatályon kívül helyezõ végzés elleni fellebbezés elbírálásakor azt kell megítélni, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek hiányáról – és ezért a hatályon kívül helyezésrõl – a másodfokú (vagy harmadfokú) bíróság helyesen vagy indokolatlanul rendelkezett. E felülbírálat elsõsorban valójában nem ügy-, nem írat-, hanem túlnyomórészt határozatvizsgálat (Kúria EBH 2019.B.9. [33]–[35] bekezdés, Bhar.III.1.436/2018/8. [35]–[36] bekezdés, Debreceni Ítéletõktábla Hkf. IV.692/2019/7.).

⁴¹ KIRÁLY TIBOR: *Büntetõítélet a jog határán*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1972, 241–249.

⁴² 2021. január 1-jétõl a Be. 606. § (3) bekezdése nyomán a felülbírálat kiterjesztésének hatóköre nõ, mert a törvény a bûnösség beismerésének elfogadása esetén a felmentésen és az eljárás megszüntetésén kívül lehetővé teszi a bûncselekmény minõsítésének megváltoztatását is. Ennek azért van jelentősége, mert a Be. 580. § (2) bekezdés a) pontja értelmében, ha a bíróság a vádlott bûnösséget beismerõ nyilatkozatát végzéssel elfogadta, nincs helye fellebbezésnek a bûnösség megállapítása, a b) pont szerint pedig a váddal egyezõ tényállás és minõsítés miatt. Felvetethetõ ezért olyan álláspont is, hogy ami fellebbezés nem támadható, az felül sem bírálható, azonban a felülbírálat kiterjesztésének szabályai és az elõbb idézett törvényhely ezzel szemben azt erõsítik meg, hogy jogorvoslati lehetőség hiányában is elháríthatók rendes fellebbezési eljárásban a törvénytörések.

intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezést az (5) bekezdés alapján akkor bírálja felül, ha

a) a bűnösség megállapítására, illetve a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést megváltoztatja, vagy

b) a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés törvénysértő [Be. 590. § (6) bekezdés].

A korlátozott felülbírálat a részletezettek szerint nem szorítkozik magára a joghátrány alkalmazására, hanem ellenőrzi a perjogi szabályok megtartását, a bűnösség és a minősítés törvényességét is.⁴³ Ennek elvi indoka, hogy a súlyos eljárási hibával lefolytatott eljárásban hozott, perjogi vagy anyagi okból törvénysértő ítélet ne emelkedhessen jogerőre. A felülbírálat ezért valójában csak részben korlátozott és elsődlegesen a tényállás felülbírálatának hiánya miatt.

A korlátozott fellebbezés és ezáltal a korlátozott felülbírálat elsősorban a teljes tényálláshoz kötöttség miatt fontos költségtényezőt jelent, hiszen a másodfokú eljárásban nem kell a megalapozottságot vizsgálni és ebből eredően nem kerül sor a tényhiba orvoslására sem, mely különösen a Be. módosult fellebbezési rendszerében a széles körű bizonyítási kötelezettségek miatt jelentős költséggel járhat, ez pedig a költségtervezés, és a humán erőforrás kihasználása és a munkaszervezés kapcsán meghatározó igazgatási-vezetési feladatokat is.

Úgy gondolom, hogy a szemléletváltás kapcsán fel kell tenni azt a kérdést is, hogy a másodfokú eljárás jelentős módosulásai, különösen a korlátozott felülbírálat, mennyiben hatnak ki az ítélet igazságára és a bírói igazságszemléletre, utalva arra, hogy a bíróság napjainkban is az igazságmonopólium letéteményese és alkotmányos feladata az igazságszolgáltatás.⁴⁴

A Be. 163. § (2) bekezdésének előírása szerint a büntetőeljárásban a bíróság a határozatát valóságghú tényállásra alapítja. Úgy gondolom, hogy ez „erősebb szabály”, mint az 1998. évi XIX. törvény (korábbi Be.) 75. § (1) bekezdésében írt norma, mely a valóságra törekvést írta elő, most viszont konkrét jogalkotói elvárás a tényállás valóságghúsége. A valóság, valóságghúség és az igazság nem azonos fogalmak. A bírói ítéletnek határozott törvényi előírás nélkül is törekednie kell az igazság elérésére, legalábbis a tényigazság feltárására, mely egyben biztosítéka az ítélet igazságosságának is. Az ítélet igazsága alapvetően a tényállás igazsága. A bíróságnak a tárgyaláson folytatott bizonyítási eljárás során az ügyész által vád tárgyává tett tényeket kell vizsgálnia és megalkotnia azt a tényállást, mely a törvényi elvárás értelmében valóságghú.

Az ítélet igazságához vezető folyamat során kardinális maga a bírói meggyőződés. Amint Elek Balázs szemléletesen kifejtette, a meggyőződés belső folya-

matának alakulását jogi normával nem lehet szabályozni, a jogszabály legfeljebb arra lehet alkalmas, hogy tiltó rendelkezésekkel (a bíró kizárására vonatkozó szabályok) és pozitívan előírt követelményekkel (megalapozottság, indokolási kötelezettség) lehetővé tegye a bírói döntés ellenőrzését a fellebbezési fórumok, az ügyben érintett felek és nem utolsósorban a közvélemény számára.⁴⁵

Ha a terhelt nem egyezik meg az ügyéssel, a bűnösségét nem ismeri el, akkor a bíróság bizonyítási eljárást folytat le és részletesen megvizsgálja a vád és a védelem által felkínált bizonyítékokat. Ilyen esetben klasszikus ténymegállapító tevékenységről van szó, mely során a bíróság köteles a megismerési folyamatban a releváns tényeket feltárni és azokat ítéletében rögzíteni. A bírói meggyőződés leginkább ilyen formájú perben jut kifejezésre és leginkább az igazság is ilyen eljárásban érhető el.

Más az eljárásjogi helyzet azonban, amikor a vádlott az előkészítő ülésen, vagy akár később az elsőfokú eljárás folyamán a bűnösségét elismeri és a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot elfogadja. Ilyen esetben ugyanis a bíróság bizonyítási eljárást nem folytat és nem vizsgálja a tényállás megalapozottságát sem. A bírói igazságszemlélet ilyen eljárásban kevésbé érvényesül, ilyen formájú revízió során leginkább az ítéleti büntetés igazságossága a hangsúlyos. A törvény viszont szigorú feltételekhez köti a bűnösség beismerésének elfogadását, mert arra csak akkor kerülhet sor, ha a vádlott e nyilatkozatának a természetét és jóváhagyásának a következményeit megértette, a beszámítási képessége és beismerésének önkéntessége iránt észszerű kétely nem mutatkozik, továbbá a bűnösséget beismerő nyilatkozata egyértelmű és azt az eljárás ügyiratai alátámasztják.⁴⁶ E hármas feltételnek együtt meg kell valósulnia. A beszámítási képessége teljében lévő vádlott feltehetően akkor tesz ilyen nyilatkozatot, ha a bűncselekményt a vád szerint elkövette, ezen esetben sem a valóságghúség, sem az ítéleti igazság nem sérül, legfeljebb a bírói igazságszemlélet nem jelenik meg olyan markánsan az ítéletben, mint bizonyítási eljárást követően hozott döntésnél.

A bűnösség beismerését követően hozott elsőfokú ítélet ellen a fellebbezés nem irányulhat a tényállás, a bűnösség és a minősítés ellen, csak a büntetés kiszabást sérelmezheti. Ekkor a másodfokú bíróság mellőzi a ténybeli revíziót és a bűnösséget is kivételesen, csak akkor vizsgálhatja, ha a vádlott felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye.⁴⁷ Ebben az eljárási helyzetben a másodfokú bírói igazságszemlélete, igazságérzete jóval kevésbé érvényesül, mint a teljes körű felülbírálatnál. A bírói igazságszemlélete ilyenkor nem a tényigazságra koncentrált, hanem a felülbíráható főkérdésre, azaz a

⁴⁵ ELEK Balázs: A bírói meggyőződés és a megalapozott tényállás összefüggései, *Jura*, 2014/1, 41–42.

⁴⁶ Be. 504. § (2) bekezdés a)–c) pont.

⁴⁷ Lásd Be. 606. § (3) bekezdés.

⁴³ Debreceni Ítéltábla Bf.IV.712/2018/3.

⁴⁴ ERDEI i. m. 281.

jogkövetkezményekre, következésképpen inkább igazságszemszélletről beszélhetünk. Az igazság úgy gondolom, hogy elsősorban a ténykérdésekhez kapcsolódik, ezért is használatos a „tényigazság” fogalom.

A megalapozatlanág orvoslási lehetőségeinek bővítése és a hatályon kívül helyezések számának csökkentése iránti jogalkotói törekvés szintén szemléletváltozást indokol az ítélezésben és ugyancsak vannak igazgatási vonzatai.

A Be. fellebbezési rendszerének egyik legjelentősebb változása a vádlott terhére a ténybeli nagyreformáció megteremtése. A korábbi Be. a felmentett vádlott terhére nem engedte meg az eltérő tényállás megállapítását és azon alapulóan az elítélést. Ezzel szemben a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja szerint a másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát kiküszöböli és ennek során az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapításával az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét állapíthatja meg.

Ehhez kapcsolódik, hogy a Be. 593. § (2) bekezdése 2021. július 1-jétől a vádlott terhére szélesíti a másodfokú bíróság ténybeli revíziós jogkörét és lehetőséget teremt arra, hogy bizonyítás nélkül is eltérően értékelje a tényállással összefüggő, megalapozatlansággal érintett tények tekintetében a bizonyítékokat és eltérő tényállást állapítson meg a vádlott terhére, azaz, eltérő tényállás mellett az első fokon felmentett vádlott elítélésére kerülhet sor. Ez igen jelentős változás, ugyanis a korábbi szabályozás a jelzett eltérő értékelést bizonyítás nélkül csak a vádlott javára engedte meg.

A ténybeli nagyreformáció szélesítése és a ténybeli okból való hatályon kívül helyezés szűkítése (erre ténybeli okból csak teljes megalapozatlanság esetén kerülhet sor) kétségtelenül a másodfokú bíróság ténybírói szerepét erősíti és egyben növekvő munkateherrel is jár, mert a korábbi gyakorlattal szemben a még igen jelentős részbeni megalapozatlanságot is orvosolni kell, akár nagy terjedelmű bizonyítás lefolytatásával. Ennek nyilvánvalóan igazgatási vonzata is van. Egyetértek abban a Szabó–Hornnyák szerzőpárossal, hogy a helyzet kétarcú.⁴⁸

⁴⁸ SZABÓ–HORNNYÁK i. m. 36.

Ugyanis a másodfokú bíróságok munkaterhe a megalapozatlanság orvoslásának bővítésével várhatóan növekedni fog, ilyen hatással bírhat az ítéletáblákon az ügydöntő határozatot hatályon kívül helyező másodfokú végzés elleni fellebbezési jog bevezetése, ezzel szemben az eljárást gyorsító és hatékonyabbá tevő szabályok csökkentik a fellebbezett peres ügyek számát. E peres ügyek azonban sokszor bonyolult ténybeli és jogi megítélésűek, sok vádlottal és személyes megjelenést igénylő eljárási cselekménnyel, ezért a perek számának csökkenése nem feltétlen jelenti az érdemi munka csökkenését. Egy ún. „mega” vagy „giga” per elintézése ugyanis akár tucatnyi egyszerűbb megítélésű ügy elbírálásával felér. E pereket az elsőfokú bíróságok olykor évekig tárgyalják és a másodfokú bíróság hónapok alatt jogerős döntést hoz, ami nyilván jelentős munkaráfordítással és nagy szervezéssel oldható csak meg.

4. Zárszavak

A büntetőeljárás jogunk fontos változásai meghatározók az ítélező bíró szakmai szemléletére, és ez természetesen, mert olyan új jogintézmények jelentek meg, melyek eddig „idegenek voltak” a kontinentális jogrendszer alapjai mentén fejlődő büntető eljárásjogunkban. A szakmai szemléletváltáson túl az igazgatási feladatokat is érintik a változások, miként ezt hűen mutatta be Szabó Judit és Hornnyák Szabolcs a már idézett tanulmányában, részletesen kitérve egyes jogintézmények igazgatási-vezetési aspektusaira. Dolgozatom elsősorban szakmai kérdéseket taglal, de magam is vallom, hogy a bírák és igazságügyi alkalmazottak számára mai napig kihívást jelent a büntetőeljárás törvény és végrehajtási rendeleteinek alkalmazása.⁴⁹ Ez pedig nem csupán szakmai, hanem igazgatási feladatokat is kijelöl, gondolva itt a munkaszervezésre, a tanácsok kialakítására, a költségekkel kapcsolatos döntésekre. Az időszerű és színvonalas ítélezés garanciája az azt támogató sikeres, hatékony igazgatási munka, és e két területen sok feladat vár a bíróságra a büntetőeljárás törvény – valamennyi részére kiterjedő – egységes gyakorlatának kialakításáig.

⁴⁹ SZABÓ–HORNNYÁK i. m. 37.